

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ 2) ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการ 3) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการกับเกณฑ์ร้อยละ 80 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนบ้านคลองเหลง ตำบลควนทอง อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จำนวน 25 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ระยะเวลาในการทดลองครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาทดลอง 20 ครั้ง 28 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ชนิด คือ 1) แผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ จำนวน 2 โครงการ รวม 20 แผน 2) แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพของผลงานและเออร์บัน ค่าเงินการวิจัยตามแบบแผนการทดลอง มี 3 ขั้นตอน คือ ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบที และการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้
2. ขณะได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการเด็กปฐมวัยมีลักษณะความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องแคล่วมากที่สุด รองลงมาคือด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดละเอียดลออ ด้านการสร้างเรื่องราว ด้านความคิดยืดหยุ่น ด้านการกระทำที่เสี่ยงและด้านอารมณ์ขัน น้อยที่สุด และมีแนวโน้มว่าความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะเพิ่มขึ้นหากได้รับการจัดประสบการณ์โครงการต่อไป ดังนั้นการจัดประสบการณ์แบบโครงการจึงสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้น
3. นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 80) คือ ร้อยละ 80.78 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง ผลของการจัดประสบการณ์แบบ โครงการที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย อภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. จากการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ พบว่า หลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องที่เด็กสนใจ เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ ผ่านการเรียนรู้ที่มีความหมาย ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ถ้าเด็กได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการคิด และทำกิจกรรมต่างๆอย่างเสรี จะทำให้เด็กเกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ตามทฤษฎีพัฒนาการของอิริคสันซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสตัยา สายเชื้อ (2541) ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างสอดคล้องกับธรรมชาติและ ความสนใจของเด็ก ซึ่งเด็กจะเป็นผู้มีบทบาทในการเลือกเรื่องหรือหาวิธีที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เด็กได้ศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึก ประเด็นในการศึกษาที่เป็นประเด็นที่เด็กตั้งคำถามขึ้นเอง เลือกวิธีการที่จะหาความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณา กรัสพรหม (2546, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ซึ่งพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

นอกจากนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นนวัตกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้าอย่างลึกและเป็นเรื่องที่เด็กสนใจอยากเรียนรู้ โดยเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีอิสระในการกำหนดเวลาตามความต้องการของเด็กเป็นการส่งเสริมกระบวนการทำงานกลุ่มการอยู่ร่วมกันมีการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาสติปัญญา ด้านสุนทรียศาสตร์ ด้านสังคม ด้านอารมณ์ จิตใจ ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการในการคิด สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่คุณเรียนสนใจ โดยครูเป็นผู้ให้การดูแลให้คำแนะนำเป็นผู้ที่คอยยอมรับความคิดเห็นซึ่งสอดคล้องกับสมิท กล่าวว่า การที่เด็กจะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ก็ต่อเมื่อเด็กได้แสดงความสามารถในการคิดที่แปลกใหม่ของตนเองได้อย่างเต็มที่และมีความรู้สึกเป็นอิสระในการคิดที่ไม่ได้ถูกควบคุมจาก กฎระเบียบที่เคร่งครัดจนเกินไป

ในการจัดประสบการณ์แบบโครงการเด็กได้ใช้ประสบการณ์เดิมของแต่ละคนมา กำหนดวางแผนโดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ ได้ผ่านกระบวนการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อ

ค้นหาคำตอบที่เด็กต้องการการรู้คำตอบที่เด็กนำเสนอด้วยถ้อยคำ วาดภาพ ผลงานเป็นความสามารถทางสมองที่เกิดกระบวนการคิดอย่างคล่องแคล่ว กว้างไกล หลายทิศทางโดยเชื่อมโยงถ่ายทอดออกมาเป็นประโยค ซึ่งสอดคล้องกับทอร์เรนซ์ (Torrance.1959 อ้างถึงใน อารี รังสินันท์, 2532, หน้า 76 - 77) ได้กล่าวถึงแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยต้อง ส่งเสริมให้เด็กตั้งคำถามให้ความสนใจต่อคำถามและคำถามที่แปลก ๆ ของเด็ก พ่อ แม่และครูไม่ควรมุ่งที่คำตอบที่ถูกต้องเพียงอย่างเดียว เพราะในการที่เด็กจะคิดสร้างสรรค์นั้นเด็กจะต้องใช้การเดาหรือการเสี่ยงบ้าง แต่อย่างไรก็ตามควรกระตุ้นให้เด็กวิเคราะห์ ค้นหาเพื่อพิสูจน์คำตอบโดยใช้การสังเกต และประสบการณ์ของเด็ก ซึ่งผู้ปกครองและผู้ใกล้ชิดควรมีหน้าที่ตั้งใจฟังและเอาใจใส่ต่อความคิดที่แปลกใหม่ของเด็กด้วยใจเป็นกลาง เมื่อเด็กแสดงความคิดเห็นในเรื่องใด ๆ แม้จะเป็นความคิดที่ไม่เคยได้ยินมาก่อนก็ไม่ควรตัดใจและวิตรอนความคิดนั้น แต่รับฟังไว้ก่อนพร้อมกับกระตุ้นหรือรับต่อคำถามที่แปลกใหม่ของเด็ก ด้วยการตอบคำถามอย่างมีชีวิตชีวา บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์แบบโครงการซึ่งมีหน้าที่คอยชี้แนะ ให้คำแนะนำ ปรึกษา พร้อมกับยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก โดยให้เด็กคิดว่ามีค่าและประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แรบพิททิ ที่กล่าวว่าบทบาทครูมีความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กในโครงการ กล่าวคือ ครูต้องแสดงให้เห็นว่าครูยอมรับในความคิดเห็นของเด็ก สนับสนุนช่วยเหลือให้เด็กสามารถพัฒนาความคิดที่มีในโครงการให้เด็กใช้ความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครูส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการพึ่งพาตนเองให้กับเด็ก

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า กิจกรรมและลำดับขั้นตอนในการเรียนรู้ทั้ง 3 ระยะเวลาเป็นช่วงเวลาที่เด็กได้ฝึกกระบวนการคิดคล่องตัว คิดริเริ่ม คิดยืดหยุ่น คิดละเอียดลออ ทำให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิดกล้าทำ การส่งเสริมการคิดในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เด็กได้มีโอกาสถ่ายทอดกระบวนการในการทำกิจกรรม ได้รวบรวมความคิด ความสนใจของตนเอง จึงส่งผลให้ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. จากการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ทั้ง 2 โครงการพบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่างกัน เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคล่องแคล่วมากที่สุด รองลงมาคือรองลงมาด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดละเอียดลออ ด้านการสร้างเรื่องราว ด้านความคิดยืดหยุ่น ด้านการกระทำที่เสี่ยงและการแสดงด้านอารมณ์ขันน้อยที่สุด อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญ โดยหัวข้อโครงการมาจากความสนใจของเด็ก โดยเรื่องที่ศึกษาเป็นประเด็นที่

เด็กมีส่วนร่วมในการคิด เป็นผู้ร่วมเสนอวิธีการ แสวงหาคำตอบ เด็กได้ประสบการณ์ในการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง โดยใช้สื่อและกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ การอภิปราย การปฏิบัติกิจกรรมภาคสนาม การนำเสนอประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลที่เป็นจริงและใกล้ตัวเด็ก จึงเกิดความสนใจและสนุกสนาน เป็นการช่วยกระตุ้นให้เด็กได้ฝึกฝนและเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของอูล์ย บูญโท (2544, บทคัดย่อ) ที่บอกว่าการเรียนรู้แบบโครงการจะมีขั้นตอนการจัดของกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดเองและสร้างสรรค์ผลงานการเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการเรียนรู้ในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นการสนับสนุนการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็ก ๆ ได้มากที่สุด เพราะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้เด็กเกิดการคิดได้อย่างไม่มีสิ้นสุดทำให้เด็กได้แสดงความคิดและจินตนาการออกมามากที่สุด ปัจจุบันเด็กมีโอกาสถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์ได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิ วรรณคมประดิษฐ์ (2549, บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์อย่างเหมาะสมจะทำให้ความคิดสร้างสรรค์เกิดขึ้นได้ โครงการเกิดจากแนวคิดของเด็ก โดยมีแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก เช่น แปลงพืชผักสวนครัว บ่อปลาของโรงเรียน สระน้ำสวนสมุนไพร วิทยากรที่เด็ก ๆ ได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ในโครงการที่เด็ก ๆ ศึกษา นอกจากผู้ปกครองแล้ว ยังมีบุคคลอื่น ๆ ที่ให้ความอนุเคราะห์เด็ก ๆ อีกหลายฝ่าย ได้แก่ คุณครูบุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียน วิทยากรของสวนสัตว์ วิทยากรจากสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำสงขลา (อควาเรียม) สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแพททริก (Kilpatrick อ้างถึงใน เบลว ปุริสาร, 2540, หน้า 20) ที่กล่าวถึงเด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุด เมื่อเด็กได้วางแผนร่วมกัน มีอิสระในการตัดสินใจ และได้ทำในสิ่งที่ต้องการ ซึ่งมีผลทำให้ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กสูงขึ้น เป็นผลเนื่องมาจากการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มาจากความสนใจและเป้าหมายที่เด็กต้องการเรียนรู้ การพูดคุย ตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น สามารถกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ การจัดประสบการณ์แบบโครงการ ทำให้เด็กมีโอกาสคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และค้นหาคำตอบด้วยตนเองในรูปแบบของการพูด รูปภาพ ภาพศิลปะต่างๆ ภาษาท่าทาง ในทุกระยะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ โดยวิธีการของเด็กไม่มีผิดหรือถูก

โครงการที่เด็กได้รับประสบการณ์ มี 2 โครงการ คือ โครงการผักนึ่งและโครงการ ปลาเจ้าสัตว์น้ำตัวน้อยเป็นโครงการที่เกิดจากแนวคิดของเด็กเนื่องจากเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก เด็กได้เรียนรู้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวและเป็นสิ่งที่เด็กมีประสบการณ์อยู่บ้าง เด็กสามารถเล่าเรื่องการทำโครงการให้ผู้อื่นฟัง เด็กสร้างประสบการณ์จินตนาการผ่านการพูดคุยเกี่ยวกับโครงการร่วมกัน เปิดโอกาสในการสร้างสรรค์ผลงานต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวารกรณ์ รักรวิชัย (2529, หน้า 28) ที่กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมใกล้ตัวเด็กมีอิทธิพลต่อความคิดของเด็ก

3. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีผลคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 80) คือ ร้อยละ 80.78 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ การที่เด็กมีคะแนนหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการครบทั้ง 2 โครงการ จะสังเกตเห็นว่าเด็กในการจัดประสบการณ์โครงการที่ 2 เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจากโครงการแรก อาจเนื่องมาจากเด็กมีความคุ้นเคยกับกิจกรรมที่จัดเป็นระยะทั้ง 3 ระยะ เด็กรู้สึกสนุกสนาน มีความกระตือรือร้น เด็กมีความพอใจที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีกิจกรรมที่หลากหลาย ช่วยลดความตึงเครียด และความเบื่อหน่ายของเด็กได้เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงขึ้น และยังสามารถเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญสม ลอยบัณฑิตย์ ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่าหลังได้รับประสบการณ์ เด็กมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 83.33 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภวาริ ศรีนวล (2547, บทคัดย่อ) เด็กมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากจัดประสบการณ์ด้วยแผนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ร้อยละ 74.00

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การเลือกหัวข้อเรื่องโครงการ สามารถทำได้หลากหลายวิธี ผู้สอนสามารถศึกษาและทำความเข้าใจวิธีการนำเสนอประสบการณ์ เพื่อเป็นแนวทางให้เด็กเลือกหัวข้อเรื่อง และสนใจอยากศึกษาได้โดยคำนึงถึงแหล่งใกล้ตัวในท้องถิ่น เลือกเรื่องที่เด็กมีประสบการณ์อยู่บ้าง และใช้ประสบการณ์ตรงในการค้นคว้าหาข้อเท็จจริง มีข้อมูลจริงที่สามารถตอบคำถามของเด็กได้

1.2 การจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาเด็กให้เกิดความรู้ ทักษะต่าง ๆ ทุกด้าน ครูควรทำความเข้าใจรูปแบบ วิธีการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมให้ชัดเจน จะสามารถนำไปจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กได้เป็นอย่างดี

1.3 ครูควรอธิบายถึงลักษณะและกระบวนการจัดประสบการณ์แบบโครงการให้กับผู้ปกครองเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการ เพื่อกระตุ้นในการทำกิจกรรมและการเรียนรู้ของกลุ่มเด็กในโครงการของเด็ก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การจัดประสบการณ์แบบโครงการ เด็กมีโอกาสดำเนินการเลือกเรื่องที่ศึกษาและค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว การใช้ภาษา

ของเด็กเป็นสิ่งสำคัญทุกขั้นตอนของกิจกรรม ดังนั้นจึงควรดำเนินงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาของเด็ก ๆ เช่น การใช้คำถาม ทักษะการใช้คำถาม เป็นต้น

2.2 ควรจัดประสบการณ์หลาย ๆ โครงการและมีการศึกษาพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์เป็นระยะ ๆ เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงและความคงทนของความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นกับเด็ก

2.3 ควรมีการศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กระดับชั้นอื่น ๆ